

Lausunto

23.8.2024

VN/16937/2024
VN/16937/2024-OM-7

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Esitysluonnoksessa esitetään muutettavaksi evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin annettavaa rahoitusta. Esitysluonnoksen sivulla 11 todetaan, että

”Esityksen keskeisenä ehdotuksena on vähentää evankelis-luterilaisen kirkon eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin maksettavaa valtion rahoitusta ja ortodoksisen kirkon valtionavustusta yhteensä 20 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Tason leikkaus jäisi pysyväksi.”

Esitysluonnokseen sisältyy säännösehdotus rahoituksen määrää koskevan pykälän muuttamiseksi.

Valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 1 §:n mukaan

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain evankelis-luterilaiselle kirkolle rahoitusta hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin.

Hallintovaliokunta on todennut rahoituksen luonteesta, että

”Valiokunta huomauttaa myös siitä, ettei kysymyksessä ole valtion avusta kirkolle, vaan toiselle autonomiselle toimijalle osoitetuista varoista lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.” (HaVM 37/2014 vp, s. 2)

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
oikeusministerio.fi

Esitysluonnoksesta ei ilmene, missä määrin näiden edellä mainitussa laissa mainittujen evankelis-luterilaisen kirkon tehtävien rahoitus on valtionrahoituksesta kiinni ja missä määrin näitä tehtäviä rahoitetaan myös erillisten maksujen tai kirkollisveron kautta. Jatkovalmistelussa olisi syytä täydentää esitystä sen osalta, millä lainsäädännöllä näitä rahoitettavia velvoitteita asetetaan suoraan lain nojalla seurakunnille. Lisäksi esitystä olisi syytä täydentää sen osalta, millainen merkitys mainitulla valtion rahoituksella on näiden tehtävien hoitamiseen kutakin toimintoa koskevan substanssilainsäädännön mukaisesti ja missä määrin näiden tehtävien rahoitus tapahtuu muilla tavoilla.

Esitysluonnoksen mukaan vaikuttaisi siltä, että merkittävin osa po. lain mukaisesta rahoituksesta käytetään hautaustoimen kustannuksiin. Hautaustoimilain 3 §:n mukaisesti evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita. Hautaustoimilain 4 §:n mukaisesti evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä on velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan vainajalle, jonka kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta oli kuolinhetkellä seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella.

Esitysluonnoksessa sivulla 8 todetaan, että

”Vuonna 2023 evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitämille hautausmaille haudatuista noin 83 % oli evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä ja 17 % oli kyseiseen kirkkoon kuulumattomia. Seurakuntien hautaustoimen nettokustannukset olivat kyseisenä vuonna 127,4 miljoonaa euroa.”

Evankelis-luterilaisella kirkolla on velvoite tarjota hautasijoja myös kyseiseen kirkkoon kuulumattomille henkilöille.

Hautaustoimilain 6 §:n mukaisesti

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä voi periä maksuja hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset.

Tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle.

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ja seurakuntayhtymät voivat siis vastata hautaustoimen rahoituksesta kolmella eri tavalla: valtionrahoituksesta seurakunnalle jaetulla osuudella, hautaustoimen maksuilla ja kirkollisverolla.

Esitysluonnoksesta ilmenee, että valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain mukaisiin tehtäviin ei ole sidottu näiden tehtävien tosiasiallisiin kustannuksiin. Esitysluonnoksen sivulla 6 on todettu, että

”Valtion rahoituksen lähtötasoksi säädettiin lain voimaan tullessa 114 miljoonaa euroa. Rahoituksen määrän katsottiin kattavan kohtuullisen osuuden evankelis-luterilaisen kirkon hoitamien, lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kustannuksista. Kohtuulliseksi osuudeksi arvioitiin noin 80 prosenttia (HE 250/2014 vp, s. 10). Uudistus oli valtionalouden kannalta kustannusneutraali siten, että valtion rahoituksen arvioitiin vastaavan suuruusluokaltaan määrää, jonka seurakunnat olivat aikanaan saaneet keskimäärin yhteisöverotuloina.”

Näin ollen voidaan todeta, että valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 1 §:n mukainen rahoitus ei ole ollut nykyisinkään täysimääräinen rahoitus, vaan valtio on rahoittanut vain osittain näitä tehtäviä. Lähtökohtana voitaneen todeta, että juuri tietynlainen tehtävien rahoitusosuus ei ole ollut aiemmassa arvioinnissa esityksen säätämisyjärjestykseen vaikuttava kysymys.

Esitysluonnoksen sivulla 12 on arvioitu, että yksi esitettävän lain vaikutus saattaa olla myös hautaustoimen maksujen korottaminen

”Jos hautaustoimen kustannuksia pyrittäisiin kattamaan enenevässä määrin maksutuotoilla, lainmuutoksen välillisenä vaikutuksena olisi se, että hautasijan luovuttamisesta ja hautaamiseen liittyvistä palveluista perittävät, aiempaa suuremmat maksut pienentäisivät kuolinpesän varoja ja siten perintönä jaettavan omaisuuden määrää.”

Oikeusministeriö toteaa, että esitys vaikuttaisi jättävän evankelis-luterilaisen kirkon piirissä tehtäväksi päätökseksi, miten hautaustoimen pienenevään valtionrahoitukseen päätetään reagoida. Mikäli seurakunta päättää korottaa hautaustoimen maksuja esitetyn muutoksen vaikutusten verran, voisi seurakunta periä maksut kaikilta palveluja tarvitsevilta riippumatta siitä, ovatko nämä evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä. Esitysluonnoksen mukaan vaikuttaisi siltä, että kirkollisverotuottoa ei olisi välttämätöntä käyttää kompensoimaan laskevaa valtionrahoitusta, mutta seurakunta voisi halutessaan päättää toimia näin.

Oikeusministeriö toteaa, että mikäli arviointiasetelmassa on kyse siitä, että evankelis-luterilaisen kirkon piirissä voitaisiin itsenäisesti ratkaista se, haetaanko valtionrahoitusta korvaava rahoitus kirkollisverotuotoista vai hautaustoimesta tai muista po. lain mukaisista tehtävistä perittävistä maksuista, ei esitys vaikuttaisi olevan uskonnonvapauden tai yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallinen.

Jatkovalmistelussa on syytä selventää vielä arviointiasetelmaa tästä näkökulmasta, että mitä reagointivaihtoehtoja evankelis-luterilaisen kirkon piirissä on tämän muutoksen johdosta, millä hallinnon tasolla nämä päätökset tapahtuvat ja kuvata niiden vaikutusta seurakuntien toimintamahdollisuuksiin. Yleisesti voidaan todeta, että mikäli valtionrahoituksen pienentymisen vuoksi evankelis-luterilaisen kirkon jäsenille tulisi kirkollisveron kautta muita henkilöitä suurempi velvoite osallistua hautaustoimen järjestämisen kustannuksiin, eikä seurakunnilla olisi mahdollisuuksia vaikuttaa asiaan maksujen kautta, asian arviointiasetelma olisi toisenlainen. Tällöinkin tulisi arvioida erikseen sitä, voisiko hautaustoimen tai muiden lakisääteisten tehtävien nykyistä suurempi rahoitusvastuusta huolehtiminen kirkollisverotuottojen kautta olla yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallista ja voisiko tällainen korkeampi maksuvelvoite vaarantaa mahdollisuuksia järjestää uskonnonharjoittamista.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Lauri Koskentausta

VN/16937/2024-OM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: